

nas Tåreoffer, Haqvin Spegels Upptända stjernor o. s. v.

Den andra utgifna volumen omfattar perioden från 1772 till 1809, hvilken Hr. W. benämner *Säkerhetstiden*, till motstycke mot *Frihetstiden* (Fredrik I:s och Adolf Fredriks period). Han uppger skälet för namnet med följande ord:

10 »Vi kalla tiden från Adolf Fredrik till Carl XIII *Säkerhetstid*, emedan *Säkerhet*, var det som med högsta betoningen lofvades 1772 och 1789. Och denna goda gåfva kunde ock egas i högre grad, då
 20 makten låg i en endas hand, hvilken en försigtig lättare kunde undgå att reta mot sig, än när högsta makten gick som en transportsedel mellan partier, och många således uppstodo, som för någon kort tid mäktade störa sina fienders medborgerliga säkerhet. Som man *under Fredrikarne* blifvit rätt mätt på *frihet utan säkerhet*, så var folket på 1770 talet nöjdt med att få en *säkerhet äfven utan frihet*; men *under Gustaverne* tröttnade man dervid, synnerligen som säkerheten 1789 och 1800 var ganska ringa, och sökte bilda ett tidevarf – *under Carlarne* – som skulle förena både *Frihet* och *Säkerhet*. Det vore otacksamt mot Gud, om vi ej erkände, att vi, som lefva under K. Oscar, närmare upphunnit detta mål, än det förut varit upphunnet i vårt kära fädernesland».

Såsom meningen med detta stycke är temligen begriplig, hafva vi med nöje citerat det, i synnerhet som derigenom redovisas för de skäl, Hr. W. *för sin del* haft, att såsom »säkerhetstid» quand même karakterisera Gustaf III:s och Gustaf IV Adolfs regeringar, hvilket för öfrigt lärer förekomma mången kuriöst nog och af få torde gillas.

30 Såsom typ eller karakteriserande person för säkerhetstiden under Gustaf III:s period är Kellgren af Hr. W. tagen och framställd, hellre än Konungen sjelf, hvilken visade två olika facer, så väl till sitt framstående inom nationen, som till sitt något oregelbundna anlete. Med Kellgren, »denne fruktade Corrector af Stockholmsposten» (sid. 398) nagelfar förf. temligen strängt, men säkert i många fall rättvist.

Bokens egentliga afhandling börjar med ett par §§ om Boktryckerier, Bokhandel, Censur och Språk; der bland annat egenheterna af Svenska Akademiens reglering af Svenska språkets rättstafningssätt och utsigterna för dessas allmännare antagande omtalas.

40 29 AUSTRALIENS KOLONISATION.

Litteraturblad n:o 9, augusti 1848

Från de strider, det Europeiska samhället kämpar, för att genom nya utvecklingsformer rädda sin tillvaro, bedja vi läsaren följa oss till dem, genom hvilka det utbreder sitt oroliga lif till ödemarker, der förut sällan ett menskligt bröst andats, en mensklig stämma klingat. Ty äfven här visa sig strider, dem menniskovännen beklagar, men också ett fortskridande, som måste trösta honom, då han besinnar, att denna
 50 sakens gång hittills varit den i alla mensklighetens evolutioner oundvikliga.

Då Ref. besökte »London Docks» i London, förundrade det honom att se ett stort antal fartyg, enligt hvad de å dem utsatta annonstaforna tillkännagåfvo, destinerade till Sidney, Port Adelaide, William Town, Victoria, orter, om hvilka Ref. en del mera gissade än kände, att de

borde återfinnas i Australien. Det var då med serdeles intresse Ref. i *Revue des deux Mondes* för 1847 fann en uppsats af Audiganne med den allmännare titeln: »Politique Coloniale de l'Angleterre», och den särskilda, »L'Australie» för denna afdelning. Reciten grundar sig på tvenne i England utkomna arbeten, det ena; »Discoveries in Australia,» London 1846, af J. Lort Stokes, hvilken kommenderat en flerårig expedition till undersökning af Australiens kuster, den andra: »Physical Description of New South Wales and Van Diemens Land,» London 1845, af P. E. de Strzelecki.

Vi hoppas, att läsaren icke skall finna mindre intresse af en hänblick till denna nya Europeiska verldsdel; ty detta namn förtjenar den med samma skäl som Amerika. Dess betydelse för ögonblicket är icke stor; men uppenbart är, att den i en icke aflägsen framtid sjelf skall blifva en utgångspunkt för den Europeiska kulturens fortplantande. Det synes nemligen, som skulle den gamla kontinentens massa icke komma att gifva vika för Europeisk civilisation, förrän den på alla sidor af densamma inneslutes. Redan närmar sig denna civilisation till Amerikas vestra kust, och omgifver Asien i öster. I Australien finnas nästan inga hinder för dess bevästande. Norra delen af Afrika koloniserar som bäst från Frankrike; och knappt återstår någon tvekan, att icke Egypten och länderna kring den viktiga kommunikationslinien öfver Suez skola antaga Europeisk bildning, hvartill redan Egypten gjort stora steg. Så har Europa, äfven från denna sida betraktadt, ännu en stor mission att uppfylla. Det finnes dessutom intet, som motsäger, att icke denna verldsdel ännu har de förmämsta bladen af sin historia sparade för en stor framtid.

Med Australien förstår författaren förnämligast Nya Holland. Man vet, att det inre af denna kontinent, som har nära nog Europas areal, är nästan okänt. Undersökningar till ungefär 160 mil från södra kusten hafva ändat vid mötet af sandöknar, men också enligt en nyare uppgift vid någon stor insjö eller en bergsträcka. Det är blott landets kuster, som äro tillförlitligare kända; och äfven bland dessa känner man noggrannare endast södra, sydöstra och sydvestra kusten. Det är här Engelsmännen grundat sin första koloni Sydney i viken Port Jackson, norr om landets sydöstra hörn. År 1825 grundades nära sydvestra hörnet kolonin Port Albany, der Fransmännen förut gjort ett kolonisationsförsök; 1830 norr om samma hörn (Cap Leuvin), vid Svanfloden, Perth och närmare dess utlopp Port Freemantle, Guilford och York. Under följande åren hafva tillkommit Adelaide, invid viken Saint Vincent på södra kusten, och längre åt öster, kring viken Port Philippe, Melbourne vid Yarra floden, som faller i denna vik, William Town, vid flodens mynning, samt Geelong på vikens vestra strand. Den sydöstra delen af landet förer det allmänna namnet New South Wales. På norra kusten finnes blott kolonin Victoria i viken Port Essington.

Vestra kusten är sandig, ofruktbar. Den norra och östra äro bergiga, men likväl afbrutna af talrika odlingsbara dalar, likväl hvarken med så fruktbar jord eller så helsosamt klimat, som södra delen af landet eger. I denna sednare del har den fruktbara landsträckan, såvidt man känner, betydlig bredd, och dess bördighet är så stor, att man redan tagit 13 skördar från samma jord, utan all åtgärd för dess förbättrande.

Den sorgliga sidan af denna nya verldsdel's uppkomst företer infödingarnes förhållande till civilisationen. De tillhöra den såkallade Söderhafs-Negerstammen, med annan ansigtsbildning än Afrikas Neger, af ljusare färg och merendels rakt hår. Lyckligtvis är dessa

infödingars antal ringa, jemfördt med landets vidd. De utgöra talrika små stammar, så skilda i språk, att den ena stammen icke förstår den andra. Deras lif står på mensklighetens lägsta trappsteg, så att de icke ega några andra redskap än sina vapen, ofta icke ens en koja, på vestra kusten icke heller andra farkoster, än löst hopfästade flottor. De frukta Europeerna, äfven der dessa icke gjort något intrång på deras besittningar. Likväl sakna de icke helt och hållet religiösa föreställningar, och ehuru vår Franska berättare, med anledning af deras lögnaktighet, tvekar att tillerkänna dem någon moralisk känsla, vederlägges detta genom deras aktning för eganderätten inom egen stam och af den samvetsoro öfver begånga mord, man hos dem varseblifvit. Men till antagande af någon kultur har man icke lyckats bringa dem, om ens allvarligare försök dertill blifvit gjorda; och det synes vara deras hårda öde att småningom försvinna, såsom Nordamerikas Indianer. Endast de qvinnor, som ingått äktenskap med kolonisterna, hafva i mer eller mindre grad antagit dessas seder. I Bass sundet, som skiljer Nya Holland från Van Diemens land, äro öarne befolkade af en helt egen stam, bildad af förrymda deporterade och infödda qvinnor, hvilka de förra tillhandlat sig, och med hvilka de lefva i polygami, under det att en del ännu lärt sina barn kristendom. Såsom i Amerika har bränvinet förstört de infödingar, hvilka ännu kvarstadnat i koloniernas grannskap. På Van Diemens land hafva kolonisterna, förebärande invånarens vildhet, mot dessa fört ett utrotningskrig och enligt öfverenskommelse slutligen öfverfört de återstående par hundra till ön Flinders i sundet. Här hafva dock äfven dessa blifvit ställda under uppsigt och drifna till arbete, för att vänjas vid någon kultur. Men ombytet af land och lefnadssätt har dödat dem, och såsom de ömtåliga vexter, hvilka flyttade till annat klimat icke gifva någon frukt, hafva äfven dessa vildar under sin halfcivilisation upphört att vara fruktsamma, så att, medan femtiesex individer dött inom sju år, endast fjorton barn blifvit födda.

Bland de många skickelser, försynen förelagt menskligheten, är väl ingen mera upprörande, än detta hela folkstammars försvinnande från jorden nästan utan att hafva fyllt någon tänkbar bestämmelse. Stammar, som odlat ett land, gjort någon nyttig uppfinning, skänkt menskligheten några opplyftande exempel och läror, lefva i historien, äfven om de sjelva och deras namn skulle förgås. Men der allt detta saknas, hvem kan der gifva ett nöjaktigt svar till frågan: hvarföre en sådan stam lefvat på jorden! I ett land sådant som Nya Holland kan man icke säga, att dessa stammar ens hindrat vilddjurens öfverhandtagande, ty der finnas inga andra skadedjur än ormar. De hafva blott dessa menskliga varelser med sin aska gödt den jord, som skall gifva andra släkten riklig näring.

För säkert får man antaga, att ingalunda en absolut oförmåga af civilisation gjort dessa folk otillgängliga för densamma. Enskilda erfarenheter i N. Amerika bevisa, att Indianen kan fästas vid åkerbruk och fasta boningsplatser. Men man har ingenstädes sett en fulkomligt vild stam gern öfvergå till jordbruk. Öfverallt, der Europeisk civilisation framträngt, har åtminstone nomadlif förefunnits; och likväl har äfven härifrån öfvergången till jordbruk varit svår. Troligt synes dock, att öfvergången från det vilda lifvet till nomadlifvet vore lättare. Ingenstädes erbjuder sig mera tillfälle till detta försök än i Australien, der färculturen blifvit den förnämsta delen af kolonisternas industri. Kanske skall också i en framtid någon del af den infödda befolkningen kunna räddas på denna väg, såsom herdar i kolonisternas tjänst. Dertill

fordras föga inskränkning i det vilda livvets frihet; och det är afgjort, att eljest just en sådan plötslig inskränkning utgör det för vilden förstörande.

Nya Hollands natur är utmärkt af mycken enformighet. Endast få vextfamiljer förekomma, och särskilda trakter äro enformigt bevuxna med någon särskild vextart. Äfven djurriket har här få familjer; den talrikaste är de såkallade Pungdjurens (Marsupialia), bland dem Känguruh. Men inom dessa familjer förekomma många underbara arter, hvilka uteslutande tillhöra detta land. Med sina svarta svanor och hvita örnar, sina däggande djur med fogelnäbb och hårbevuxna foglar, synes detta land påminna, att det är sydpolens fastland. Dess norra del ligger dock ännu inom vändkretsen, och blott den södra kusten vid 39 graders latitud visar ett Sydeuropeiskt klimat. Här har man äfven fyra årstider, icke blott torr tid och regntid såsom inom vändkretsarne. Någon vana kunde det fordras t. ex. för en Kuopio bo, förrän han der under Januari månads hetta kunde glömma bort att frysa. Vid den ringa snö, som i Juni kunde visa sig, är han bättre van. Lyckliga de, som nu i Sydney njuta af vårens alla behag.

Landets största olägenhet är brist på floder, ehuru man väl på sednaste tid upptäckt ett större antal, än man trott sig kunna hoppas. Men bergens oregelbundna sträckningar och det inre landets låga läge gör, att de floder, som utfalla i hafvet, äro jemförelsevis korta och obetydliga. Andra förrinna i inlandets sjöar och moraser. Kanaler och jernvägar blifva sålunda här ett mer än eljest nödvändigt kulturmedel.

Man menar, att dylika anläggningar tillhöra en aflägsen framtid. Så är det dock icke. Redan gå och komma ångbåtar mellan de särskilda kolonisationspunkterna. För fyra år tillbaka var planen uppgjord till en storartad ångbåtskommunikation med Sundaöarne och Ostindien. På Van Diemens land, der kolonisation redan hunnit längre, var man vid samma tid allvarligt betänkt på en jernväg mellan Hobartown och Launceston, de båda förnämsta städerna, belägna på motsatta ändar af ön. I New South Wales uppgjordes likaså planer till flera särskilda jernvägar, och linierna för dem afvägdes och utstakades. Kanske är redan ett eller flera af dessa företag under arbete eller fulländade. Man kan häraf förmoda, såsom fallet verkligen är, att landet eger öfverflöd på stenkol och jern. De förra äro t. o. m. i serdeles lågt pris. Och hvad Engelsmannen förmår åstadkomma med stenkol och jern, vet man. För öfrigt äro hittills blygrufvorna i närheten af Adelaide de viktigaste.

Men den förnämsta handelsartikeln är ull. Fåren äro införda från England, och man räknade deras antal i Nya Syd Wales redan till 5 millioner, medan de 1820 utgjorde blott 350 tusen. År 1834 utfördes till England ull för 1 300 000 rubel S.r, år 1843 för 4 millioner, s. m., och om utförlsen tilltagit i samma proportion, kan man således nu räkna den till 8 millioner rubel, d. ä. fyradubbelt hela Finlands export. Också utgöra numera Nya Hollands får en förskräckelse för schäferiegarena i Spanien och Tyskland.

Så länge först Botany Bay sedan Sydney utgjorde blott deportationsorter, kunde kolonins framgång icke vara stor. Småningom nedsatte sig dock här andra kolonister, hvilka använde de deporterade såsom arbetare. Först från 1829, om vi icke mistage oss, upphörde Nya Holland att vara deportationsort, och sedan dess har befolkningen och dess välstånd stigit med utomordentligt hastiga steg. Kolonisationen är åtminstone för Vincent golfen öfverläten åt ett bolag, som äfven försäljer de lediga länderierna, mot förbindelse, att genom viss del af vinsten regeringens förskotter afbetalas och derefter lika mycket an-

vändes för koloniernas bästa. Priset på ett tunland jord uppgick 1836 till ungefär 3 rubel S.r. Nu läser kolonisternas antal i Nya Holland och på Van Diemens land tillsammans utgöra ungefär 300 000. Detta antal synes nog ringa; men det har också till större delen tillkommit inom sistförflutna tie år. Nya Syd Wales eger sedan 1843 sitt eget parlament och således sin af moderlandet oberoende lagstiftning. En del ledamöter hafva dock blifvit utnämnda af styrelsen. Men redan har detta stadgande en stark opposition, och en parlamentsreform utgör äfven här lösen för dagen. »Sqvatters», icke jordegande, nomadiserande kolonister, hvilka sägas utgöra en rik korporation, och som likväl äro orepresenterade, hafva förenat sig i en »Association», för att utverka sig representationsrätt. Kolonierna hafva också redan hunnit grunda en Bank, som utgaf sedlar, och hvars vaxlar honorerades i Asien, Afrika och Europa – men densamma har också hunnit gå öfverända. Nya banker hafva troligen redan uppstått i dess ställe. Åtminstone säger Audiganne, att denna katastrof icke haft något märkligare inflytande mot välståndets tillväxt. Att inhemska tidningar finnas, förstås af sig sjelf; och Sydney med 30 000 invånare gäller ännu för den Australiska upplysningens hufvudort. Det inses lätt, att äfven städerna äro vida flera, än de ofvan uppräknade, men de öfriga sluta sig kring dessa såsom hufvudorter.

Förhållandet mellan afkomlingarne af de deporterade (»Convicts») och de öfriga kolonisterna beskrifves såsom högst ovänligt. Men stoltheten finnes icke blott på de sednares sida, utan, så förunderligt det låter, äfven på de förras. Den afkomling af en deporterad, som ingår äktenskap med en annan kolonists dotter, förskjutes af hela sin kast. »Vid en offentlig bankett,» berättar Audiganne, »till hvilken Convicts af någon anledning sammanträdt, hade de dock inbjudit en läkare tillhörande kolonisterna, emedan han af dem varit mycket anlitad. Då efter en ganska liflig och glad måltid ordningen kom till toasterna, och läkaren uppsteg, för att i sin tur tacka värdarne, höjde sig äfven en annan bland gästerna, hvars härkomst ingen kunnat misstänka, men som härstammade i rakt nedstigande linje från en känd tjuf, och yttrade sig: jag har ända hittills velat iakttaga tystnad; men sällskapets heder kan icke medgifva, att ett hvitt får (»a white sheep», d. ä. en afkomling af otadlig stam) här tager ordet! Allas blickar fästades nu på doktorn. Föreställ er en person, hvilken i Europa vid ett dylikt tillfälle skulle behandlas såsom en frigifven galerslaf, och ni har en bild af doktors förlägenhet. Han satte sig dock ned, klagade öfver misskännande och bevisade med värtalig harm genom noggranna genealogiska uppgifter, att han var nära beslägtad med flera deporterade galgfoglar. Nu tillät man honom att fortsätta den afbrutna toasten». Detta låter fabulöst. Men berättelsen är dock säkert lånad ur ettdera af de anförda Engelska arbetena. Och Audiganne tillägger, troligen på grund af samma auktoritet: »Och uti detta finnes ingen tillgjordhet; det är uttrycket af ett verkligt tänkesätt.» Han tror sig häraf kunna sluta till en dålig anda hos Convicts. Men det synes naturligare att anse denna stolthet vara en täckmantel för den harm, hvarmed Convicts se sig nedsatta af de öfriga kolonisterna, och kanske för den harmsna åtanke, hvarmed de häraf eggade betrakta samhället öfverhufvud. Att med detta sinnelag kan förenas rättskaffenhet, bör icke betvivlas, isynnerhet som stoltheten icke gerna kan finnas utan det medvetande, att de äro något bättre, än hvartill födseln synes hafva bestämt dem.

J. V. S.